

УДК 911.52:7.01

П. Штойко

*д-р геогр. наук, проф.,
Львівський державний університет фізичної
культури імені Івана Боберського*

РЕКРЕАЦІЙНІ ВЛАСТИВОСТІ ЛАНДШАФТУ

Специфіка розвитку того чи того району базується на двох основних складових частинах рекреаційної діяльності – природної і культурної відмінностей. Природні регіональні особливості, властивості компонентів конкретного ландшафту – це складники рекреаційної системи. Природний ландшафт є базисним і визначальним для формування середовища життя людини. Особливо це важливо в аналізі його ресурсів, можливих змін, функціональних особливостей типології рекреаційного середовища. Наприклад, деградаційні процеси в ландшафті своїми наслідками негативно впливають на розвиток рекреаційної діяльності, збіднюють його потенціал, функціонування рекреаційно-лікувально-кліматичних та інших систем. Індивідуальність ландшафту, аналіз його атрактивності за кількісними та якісними показниками створює передумови системи оцінювання рекреаційного становища, а також ухвалення узгоджених рішень організаторами туристичної діяльності та потенційними рекреантами.

Мета – з'ясувати основні рекреаційні властивості ландшафту для оцінювання його атрактивності в туристській діяльності.

У системі «природний ландшафт (ландшафтна естетика) – рекреація» розроблення методик базується на чинниково-компонентному оцінюванні ландшафтних комплексів і його компонентів за бальною шкалою. Особливе місце в оцінюванні тут посідає ландшафт, вибір пейзажних місць та ін. як складової частини інформаційного ресурсу, що задовольняє рекреаційні потреби (різноманітність, привабливість, пейзажність, ступінь антропогенного втручання, історико-культурна значимість). Привабливість є атрибутивною ознакою естетики ландшафту, його рельєфу, біоти, поселенського ландшафту загалом. Оцінювання пейзажності рельєфу переважно

базується на його морфологічних властивостях, мезо- і макроформах, які охоплює погляд спостерігача. Інколи вони наближені до пам'яток природи, що додають привабливості рекреаційному району. Для оцінювання привабливості ландшафтів потрібні спеціальні напрацювання, оскільки мальовничі пейзажі, наче конкретні адресні візитівки, потребують вивчення, збереження та охорони. Такі об'єкти є основними місцями, довкола яких формується, розвивається і функціонує рекреаційна система. Наприклад, у гірських масивах кліматичні умови значно відрізняються від рівнинних, їм притаманні знижені вологість і температура, але підвищені іонізація повітря і сонячна радіація. Ці властивості гірських ландшафтів разом із постійним рухом їхніх жителів, особливою циркуляцією гірських вітрів закладають у людському організмі більше сил, що забезпечує їм здоров'я і додаткову тривалість життя. Тому важливою властивістю природного ландшафту є умови формування рекреаційно-оздоровчого типу (зокрема, його купально-пляжний підвид). На курортно-оздоровчих базах вагомими є особливості берегової смуги, технічні умови функціонування рекреаційних об'єктів, приміром, побудова готелів, наявність акумулятивної смуги для сімейного відпочинку на противагу абразійним, які слугують місцем спостереження за краєвидом.

Рекреаційні властивості ландшафту, оцінювання його атрактивності за чинниковою структурою містить аналіз специфічних рис рельєфу, його пересіченості, перепаду абсолютних і відносних висот, домінують ухил схилів, стану водних об'єктів, рослинного і тваринного світу, діяльності людини, збереженості та автентичності етнокультури. Ці та інші морфометричні та морфологічні показники впливають на складність проходження маршрутів, зокрема положення найбільш привабливих місць. Цьому допомагає шкала складності туристських маршрутів, які часто долають спортсмени; ідеться про гірськолижні рекреаційні системи, пов'язані з певними рекреаційними властивостями гірського ландшафту та оцінюванням їхніх рекреаційних ресурсів. Підвищену зацікавленість до активного відпочинку набули рекреаційні системи річкового сплаву з використанням байдарок, катамаранів, каное та інших, інформацією щодо гідрологічних властивостей – швидкість течії, водність, виходи гірських порід у руслі річки, величини її похилу та падіння. Ці та інші рекреаційні властивості ландшафту впливають на поведінку рекреантів.

Невід'ємною складовою частиною просторового вияву рекреаційних особливостей ландшафту є рекреаційна географічна карта з наявністю даних ГІС-технологій щодо природних умов й узагальненням і відбором найбільш важливих показників цих особливостей на ній. Отож важливо, з одного боку, провести типізацію морфологічних одиниць природного ландшафту, а з іншого – знайти відповідність вимогам матриці щодо властивостей кожного з конкретних рекреаційних типів або підтипів із залученням картографічної тематичної бази даних [2].

Наявність тих чи тих рекреаційних властивостей ландшафту належить сприймати як його гармонійне різноманіття. Однак дизайн нинішнього ландшафту як предмет мистецтва стає спрощеним і збідненим у своєму різноманітті. У системі «ландшафт-рекреація» спостерігаємо тотальне явище «адекватного спрощення різноманіття» [1].

Ключові слова: рекреаційні властивості, ландшафт, атрактивність.

Список використаних джерел

1. Петлін В. М. Гармонія організованості природних територіальних систем : монографія / В. М. Петлін. – Луцьк : Вид. центр СНУ ім. Лесі Українки, Простір–М, 2019. – 516 с.
2. Топчієв О. Г. Теоретичні та методологічні аспекти рекреаційної географії: сучасний підхід / Ван Ціншен, О. Г. Топчієв // Український географічний журнал. – 2003. – № 1. – С. 45–49.